Poštnina plačana v gotovini.
LETO XI., ŠTEV. 31. LJUBLJANA, sobota 3. septembra 1927. Današnja številka Din 1·50.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.
Začasno le enkrat na teden.
Uredništvo in upravništvo:
Ljubljana, Velika Čolnarska ulica štev. 19.
Naslov za dopise: Ljubljana p. p. 168.
Naslov za telegrame: »Naprej«, Ljubljana.
Čekovni račun štev. 14.398. (KDZ)

NAPREJ

Stane mesečno 25 Din, začasno 6 Din.
Za inozemstvo 35 Din, začasno 10 Din.
Oglasi:
Prostor 1 × 55 mm 60 par, Mali oglasi: beseda 60 par, najmanj 5 Din.
Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. — Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije za list so poštnine proste.

Glasilo Jugoslovanske socialno demokratične stranke (JSDS).

Letnik VIII., štev. 31.
Četrtkova »Naprejeva« številka izhaja kot tednik:

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmetsko-delavske zveze. Stane letno 72 Din mesečno 6 Din

SLS in demokracija.

Voditelji SLS se radi ponašajo, kako je njihova stranka za demokracijo, kar znači za ljudsko vlado. O tem mnogo govorijo in tudi mnogo pišejo. Ali po njihovih lepih govorih in člankih jih ne moremo soditi. **Soditi jih moramo po njihovih dejanjih.**

Preglejmo torej glavna njihova **politična dela,** da lahko presodimo, ako dejanja odgovarjajo besedam.

Začnimo s prevratom leta 1918. Takrat je bil doktor Korošec — kot predsednik Narodne vlade v Ljubljani in podpredsednik centralne vlade v Belgradu — na vrhuncu svoje moči. Narodna vlada v Sloveniji je bila suverena in njen predsednik je imel značaj in oblast **predsednika republike Slovenije.** Kot tak je bil predvsem dolžan, da razpiše volitve v slovenske deželne zbore, da vpraša ljudstvo, kako in kakšno zvezo s hrvaškim in srbskim narodom si želi. Oprta na slovenski parlament, na ljudsko voljo, bi Narodna vlada ne samo obdržala svojo suverenost, temveč bi tudi prav lahko ustvarila tako federacijo s Hrvati in Srbi, ki bi bila v skladu s stvarnimi potrebami, željami in interesi ljudstva. Samo tak postopek bi bil demokratičen, bi bil ljudski.

Mesto tega pa je **dr. Korošec vodil tajno diplomacijo,** politiko zelene mize, in njen rezultat ni mogel biti drugačen: Brez volje in celo proti volji in interesom ljudstva je suverena Narodna vlada izročila vse suverene pravice Slovenije — Belgradu.

Zato je slovensko ljudstvo obsodilo SLS pri volitvah v konstituanto (1920), pri katerih je SLS zgubila dotedanje zaupanje večine ljudstva. Centralna vlada je v zahvalo in za plačilo uslužnosti dr. Korošca — kakor v zasmeh — predala vso oblast v Sloveniji najmanjši stranki: dr. Žerjavovi. Ta stranka je potem v Sloveniji vladala absolutistično.

SLS je šla v opozicijo. Njena glavna zahteva v opoziciji je bila revizija ustave za dosego zakonodajne avtonomije v Sloveniji. S to zahtevo je dobila zopet večino ljudstva pri volitvah leta 1923 in 1925.

Ne da bi dosegla to svojo glavno zahtevo, je pod vodstvom dr. Korošca stopila v vlado z Davidovićem, imela je 4 ministrstva in bila na vrhuncu svoje moči v centrali. Na vlado pa je prišla s pomočjo svoje ljute nasprotnice HSRS (Radića), kateri se je izkazala hvaležno na ta način, da jo je **s tajno diplomacijo** zopet izintrigirala.

S tajno diplomacijo Markovega protokola je obnovila svoje zveze z velesrbsko radikalno stranko. A kljub temu, da je bila tudi z Markovim protokolom ogoljufana, je letos zopet isto radikalno stranko in njene nasilne metode v notranji politiki ter njeno korupcijo rešila v parlamentu z glasovanjem, da se anketa o korupciji odgodi! Tako se je z njo zvezala za 6 tedensko vlado, ki je sprejela reakcionarne določbe finančnega zakona (zlasti § 82!), nakar so jo radikali vrgli iz vlade ter brez parlamenta sami postavili današnjo srbijansko buržoazno koalicijo.

Dr. Korošec nadaljuje tajno diplomacijo in sklepa tako zvani Blejski sporazum z g. Vukičevićem. Vsebina tega sporazuma je tajna, ljudstvu neznana.

Zakaj je tajna? Zakaj jo je treba skrivati pred ljudstvom? Ako je v interesu ljudstva, potem ni nobenega razloga, da se vsebina blejskega sporazuma ne objavi.

Ali je morda vsebina tega sporazuma naperjena proti kmečkemu in delavskemu gibanju? Ali morda odgovarja vsebini sporazuma klicanje »Slovenca«, da naj se uporabi zakon o zaščiti države (proti kateremu je nekdaj SLS v opoziciji grmela!), proti Hrvaški seljački stranki, ki predstavlja danes večino hrvaškega naroda?

Kaj hočeta doseči dr. Korošec in »Slovenec«, ko zahtevata sedaj v volilni borbi, da se postavi izven zakona HSS, proti organizirani večini hrvaškega naroda? Mar pričakuje, da bo slovenski narod dobil samoupravo na ta način, da pomaga gaziti sosedni hrvaški narod, najmočnejšo hrvaško kmečko stranko? Kako je mogoče, da se stranka, ki zahteva tak terorizem, tolikšno nasilje nad največjo kmečko stranko v Jugoslaviji, še nadalje imenuje ljudska, demokratična?

In kaj pomeni volilno nasilje, ki se vrši nad JSDS, KDZ in dekalisti? Kaj pomeni razpust zagorskega občinskega sveta, v katerem so dobili večino dekalisti in socialni demokrati? Kaj pomeni gerentstvo nad Mežiško občino, v kateri imajo dvetretjinsko večino socialni demokrati? Zakaj komisarji omejujejo svobodno besedo na shodih s. Möderndorferju in ostalim govornikom. Zakaj se prepovedujejo volilni shodi? Zakaj se razpuščajo volilni shodi? Zakaj se pretepavajo delavci, ki hočejo prirediti koncerte? Zakaj se prepovedujejo izleti delavskih izobraževalnih društev? Zakaj se njihovim članom prepoveduje udeležba na shodih? Zakaj se prepovedujejo volilni shodi v Zagrebu? I. t. d.

Hoče se ljudstvu nekaj prikriti. Prikriti pa se hoče tajna diplomacija SLS, posledice skrivnostnega blejskega sporazuma, ki bodo ravno tako usodne za slovensko ljudstvo, kakor je bila usodna tajna diplomacija po prevratu, ki je izročila vso suvereno oblast nad Slovenijo Belgradu.

Tajna diplomacija, tajna politika, tajni pakti, nasilje in teror, uporaba izjemnih zakonov proti kmetskemu in delavskemu gibanju, vse to so metode ABSOLUTIZMA, a ne demokracije.

Slovenska ljudska stranka bi zaslužila ime **Slovenska absolutistična stranka.**

Tajna diplomacija ogroža mir.

Pozabljen nauk iz svetovne vojne.

Pod tem naslovom piše ne morda kak »socialistični« ali »komunistični« novinar, temveč senator Borah, predsednik komisije za zunanje zadeve v senatu Združenih držav Severne Amerike, eden najvplivnejših republikancev v Ameriki. V članku pravi, da je zgodovina tajne diplomacije od maroške afere do 4. avgusta 1914 zgodovina izvora svetovne vojne. Zato nastopa on za javno politiko, za javnost paktov in pogodb. Posebno pa je potrebna javnost pri pogodbah, ki jih sklepajo velesile s slabejšimi državami.

Siria, Nikaragua, Mehika, Kitajska — ilustrirajo v zadnjem času diplomatske obljube in njih kršenja, ilustrirajo jasno, kako diplomacija pogodbe sklepa in jih zopet prelamija, slabejše narode obrekuje in zatira ter končno pod lažnimi pretvezami teror in nasilje sankcionira.

Članek naj bi pazljivo prečital dr. Korošec, ki je sklepal tajne diplomatične pogodbe s srbskimi politiki leta 1918, ki se je dal speljati na led z Markovim protokolom in Blejskim paktom in ki ima torej že skušnje iz leta 1918 in 1925.

Ali res vsi kmetje in delavci, ki so pristaši SLS, ali res vsi odobravajo to politiko tajne diplomacije, ki je oškodovala leta 1918 življenjske interese Slovenije, koristila je pa edinole interesom fevdalne cerkvene posesti, peščici višje duhovščine.

Ali res ni nobenega pogumnega ljudskega zastopnika v SLS, ki bi dvignil svoj glas? Če časopisje SLS, ki je v rokah škofa in kanonikov, ne dovoli kritike, je sveta dolžnost onih, ki to spoznajo in razumejo, da se oglasijo v svobodnem delavskem tisku.

Na svetlost, tajna diplomacija!

Tovariši drž. nameščenci!

Sedem let živimo že, kakor se pravi, v lastni, v svoji državi. Med upom in obupom žive z nami naše družine, naši otroci in naše žene. Naši lastni rojaki, ki sede na odgovornih mestih, nam režejo tudi uradniški kruh. Leto za letom mineva, pa niti ene želje nam ne izpolnijo, niti eno noč ne spimo brez skrbi. Zadolženi smo, marsikdo od tovarišev je že zašel tako v dolgove, da niti srajca ni več njegova, zašli pa bodo še drugi v dolgove, kajti bolezni v družini in druge nesreče zadenejo prej ali slej vsakogar izmed nas. Našemu književnemu razvoju smo bili vedno najboljša pomoč, danes si knjig ne moremo nabaviti. Vse dosedanje vlade so sistematično delale na to, da zbudijo v nas najnižje živalske instinkte po hrani, najpreprostejše človeške po obleki; mnenja so, da višjih želj slovenski državni uradnik pod žezlom narodnih vlad ne more in ne sme imeti. Pri takem krutem izžemanju, kateremu je podvržen ravno slovenski človek, trdijo vse narodne stranke od SLS do SDS, da moramo iz narodnega čuta še nekaj časa trpeti vsako pomanjkanje, ker je sladko trpeti za narod. Mi vemo, da ni nič grenkejšega, kakor videti naše otroke, otroke delavnega ljudstva, kamor spadamo tudi mi, lačne, raztrgane in oslabljene zaradi pomanjkanja in bolezni. Ne moremo biti narodni, ako še nadalje trpimo; vsak slovenski inteligent se mora zbuditi v obrambo pravice do kruha in obleke. Kam bomo prišli, ako bomo molčali mi, ki smo poklicani delati med narodom, pa bi jasno ne govorili, da naš narod in mi z njim vred propadamo!

Dolga leta nam že država dolguje milijone, nobena vlada se ne gane, da bi izpolnila dolžnosti napram nam.

Nesramni protekcionizem, ki ubija moralo nas vseh, nastopa prosto kakor vlačuga na cesti. Preglejte stalež davčnih uradnikov Slovenije in videli boste, da so zaslužni 34 let službujoči uradniki zapostavljeni pred mladim bratom nekega bivšega velikega oblastnika. Vprašajte organizacije poštnih uradnikov in slišali boste, da celo proti volji ministra ne napredujejo poštni uslužbenci, ker so kredite za plače v Sloveniji uporabljali za potovanja »višjih«. Vprašajte učiteljstvo, ali dobe nadzorniki redno izplačane potnine za nadzorstvo v šolski službi, vprašajte učitelje same, kam gre denar, ki bi ga morali dobiti za selitvene stroške. Denar se baje nakazuje, a mi uradniki, mi državni nameščenci ga ne vidimo.

Pri volitvah nas zopet vabijo k sebi v imenu narodnega ali drugega edinstva, ko so nam v istem imenu trgali plače, ko nam stalno trgajo košček za koščkom itak beraškega kruha, nam vbijajo v glavo, da državni uradnik ne sme biti »levičar«, ker ne sme želeti nerednih razmer v državi, kakor bi naše razmere sedaj bile redne, kakor bi res ne bile ironija, prava pravcata ironija urejenih razmer. Ni res, in to hočemo dokazati pri teh volitvah, da bi imel slovenski uradnik, slovenski državni nameščenec, slovenski inteligent nič več in nič manj v glavi kakor predpisano število narodnih žebljev, po katerih se prosto sme sprehajati vsaka korupcija, bodisi belgrajska, bodisi slovenska, ljubljanska.

Naše narodne zavednosti ne pustimo zamenjavati z monarhizmom. Najbolj smo narodno zavedni, ako se združimo pri volitvah v obrambo naših pravic ter glasujemo za DKRB. Narodni greh bi bil, ako podpremo tudi pri teh volitvah korupcijo.

Kupujte samo testenine Pekatete ki so priznano najokusnejše.

Dokazi.

Pogled v poslovni svet.

Kaj je s firmo Žaler & Komp.? Leta 1919 je zahtevalo deželno sodišče od Narodne skupščine izročitev »socialističnega« narodnega predstavnika Antona Kristana. Izročen ni bil — postal je pa minister za šume in rude. Spisi leže v arhivu belgrajske Narodne skupščine v slovenskem in srbskem prevodu. Kdaj in kako je likvidirala omenjena firma?

Ni brez zanimivosti povest, kako je A. Kristan postal minister. V Ljubljani je protestiral, da sedi Vitomir Korač kot minister za socialno skrb v vladi, ki daje po petletnem svetovnem klanju nova sredstva za militarizem. Reklo se je: Socialisti ne moremo prevzeti take odgovornosti pred svetom. Hajdi v Belgrad, Kristan, pa naredi krizo! Ko je vlada padla, je on sam vskočil vanjo. Pokojni Bukšek še vedel ni, kako se je v njej znašel; bil je ravno bolan v Zagrebu. Ga je gotovo kak »Petejan« noter potisnil da ni bilo Kristanu dolgčas in se je ta lažje zagovarjal.

Poglavje o izvoznicah in uvoznicah (izvoz prašičev, jajc itd. ter uvoz slabe italijanske manufakture) je še neobdelano.

Zgodovina Oblačilnice za Slovenijo čaka na avtorja.

A. Kristan, Uratnik in Podlesnik so s pomočjo nekega klerikalnega veleindustrijca dosegli, da se je od dr. Kreka ustanovljena aprovizacijska zadruga »Vojna zveza« pretvorila v »Nakupovalno zadrugo«. Do tu bi bilo vse v redu. Javnosti še ni pojasnjeno, kdo je poravnal milijonsko zgubo pri kupčiji z rižem, oljem in kavo. Ali Nakupovalna, ali Konsum, ali Zadružna banka, ali kdo drug? Uratnik je obljubljal, da bo tiral to zadevo do jasnosti, pa je še vedno nejasna kakor vprašanje Blaznikove in Ljudske tiskarne.

Sedanji socialpatrioti so ustanovili zadrugo »Slogo« in jo založili z bogatimi sredstvi. Članom ni bilo treba plačati deležev. So jim bili kar darovani. Od kod? Iz različnih provizij! Oblačila in živila so bila zato dražja. Za sebe niso postavili prekega soda in vislic.

Možje na svojem mestu.

Bivši »Socialistični« narodni predstavniki in poslanci so bili res na svojem mestu. Vse dobrote, ki jih delavstvo ima, so iz tiste dobe. Delavska zbornica z rdečimi komisarji in socialno zavarovanje s še bolj rdečimi gerenti. Belgrad je tisti čas nam »prečanom« žigosal bankovce in si zato obdržal 20%. Da smo morali odšteti štiri okrnjene krone za en ravno tako slab dinar, je tudi kos »zasluge« sedanjih socialpatriotov. Koraču je bilo še to premalo; bil je za to, da damo deset kron. Bili so sploh blaženi tisti časi — za gospode namreč. Sami so se pritoževali, da poslanski klub nima nobenih sej, da vsak lahko dela po svoji (ali Pribičević-Žerjavovi) glavi.

Krivični volilni red za mestne občine v Sloveniji, ki je dajal manjšinam večino, so skovali samostojni demokrati ob tihi asistenci socialpatriotov. Žene so ostale brez volilne pravice. Žerjavovcem so se cedile sline po denarcih v Mestni

hranilnici ljubljanski. Slavenska banka je imela veliko luknjo. Zato so dvakrat razpustili pravilno izvoljeni ljubljanski občinski svet. Kaj so počeli za kulisami s »socialističnimi« občinskimi odborniki, je javna tajnost.

Narodni poslanec dr. Korun se je silno zavzemal za volilni red, ki bi po njem mogla voliti komaj vsaka stota žena, Še to je nerad koncediral. V zahvalo za to so žene po iniciativi kandidata Korena obsule Antona Kristana s cvetjem. Danes je Koren v ljubljanski pekariji pod njegovim nadzorstvom. Od rož do kandidata, v zgodovini se vse ponavlja.

Ob nasilnem razveljavljenju 59 komunističnih mandatov v konstituanti so socialpatrioti samo akademično kihnili, da se otresejo sramu pred svetom in zgodovino. Potem so molčali in se — muzali.

O Vidovdanski ustavi imamo socialni demokrati svojo, socialpatrioti pa svojo sodbo, ki ni njihova. Po dr. Korunu so bili »soc.« poslanci v konstituanti zadnja rezerva za slučaj nevarnosti za Vidovdansko ustavo. Pozneje je hotel svojo trditev utajiti, pa jo je slabo skupil.

Ako je ustava dobra, bi bili morali glasovati zanjo, sicer pa proti; brez pridržka. Kako stojijo sedaj pred zgodovino, ko so glasovali proti, pripravljeni so pa bili, da glasujejo za, ako bi Pašić zatrobil alarm! Ustava je kljub vsem dobrim stvarem, ki jih ima, slaba, slaba, ker je v prvi vrsti centralistična. Dosledno temu centralizmu trdijo socialpatrioti, da smo Slovenci pleme, ki nima pravice do samoodločbe. Je to socialistično? Republikansko?

Volitve v konstituanto so veljale socialpatriote težke stotisočake. Vzeli so jih pri »Slogi«, ta jih je imela od priveriženih provizij. Pri agitaciji je najbolj grmel republikanski boben. Sedaj ne more; ga je Uratnik spravil.

Banke — delavske zanjke.

Slišimo socialpatriote, ki pravijo: to niso nobeni dokazi. Za agente kapitala in nezavedne niso, ker prvi jih ne marajo, drugi ne morejo razumeti. Priobčujemo jih za one, ki imajo dobro voljo. Tudi med nezavednimi je takih. Zavedni jih bodo že poučili. Prišli pa bomo še z drugimi dokazi, ki bodo dosedanje še bolj utrdili.

Povej, s kom se družiš, pa ti povem, kdo si. To velja za posameznike kakor za stranke. Da se Uratnik, Petejan in tovariši družijo s Svetkom, je znano. Svetek ne taji svojega pajdaštva z A. Kristanom. S kom pa se druži Kristan?

Bil je v družbi Žerjava, Praprotnika, Kramerja, Brezigarja et Komp. v večinskem sindikatu Slavenske banke. Zveze med to banko in Trboveljsko premogokopno družbo so bile očitne. S kakšnimi ogromnimi vsotami je financirala ta banka SDS, je »Naprej« že poročal. Navedel pa ni vseh imen in vseh svot. Znatne svote so dobile žolte organizacije, s katerih zastopniki se družijo socialpatrioti v Delavski zbornici in zunaj nje.

Slavenska banka je v konkurzu. Vlagatelji bodo izgubili težke milijone. Kdo jim jih bo vrnil? Ogromne vsote bodo izgubile mestne hranilnice in ker za te jamčijo občine z vsem svojim imetjem in vso davčno močjo, bodo koncem koncev krili zgubo občinarji: delavci, uradniki, kmetje. Kristan je v »Narodnem Dnevniku« tajil, da je v zvezi s samostojnimi demokrati. Kakor se vidi, je bil kljub tajenju.

Še nekaj: za način prodaje Filipovega dvorca po Slavenski banki mestni občini ljubljanski se davkoplačevalci jako zanimajo. Trdijo, da je bil predrago plačan.

Ob prevratu je delavstvo zahtevalo socializacijo rudnikov. A. Kristan je bil minister za šume in rude. Socializacija se je pretvorila v »nacionalizacijo«, katere navdušen zagovornik je bil tudi A. Kristan. »Nacionaliziranje« Trbovelj in Mežice čutijo rudarji in njih družine vsak dan na svoji koži; bilo bi škoda o tem še kaj več govoriti.

Kogar se dotakne SDS, je zapisan poginu. »Jadranska banka« je šla rakom žvižgat. Zanimiv je bil pred poginom te banke boj med Avgustom Praprotnikom in Čirom Kamenarovićem. Pred nami so se pojavili: svinčeni fond, tehniški fond in Peter Smola. Kamenarović je zapletel v boj tudi A. Kristana, ki je iz Belja ljubljanskim časopisom brzojavil: Naročil sem svojemu pravnemu zastopniku, naj toži. Kaj je s to tožbo?

So to zveze ali niso?

Komur ne zadoščajo sedanji dokazi, naj pazno prečita še sledeče:

Pravila »Ekonomske Orjune« je sestavil socialpatriotski veljak. On to prizna, pravi pa, da je to storil obrtoma, kot veščak, in da je zato prejel 200 Din. Kakor da Orjuna ne bi imela svojih strokovnjakov!

Kateri klerikalni advokat bi sestavil pravila recimo za »Ekonomsko Svobodno Misel«?

Kateri liberalni advokat bi sestavil pravila za »Ekonomskega Orla«?

Ob umoru rudarja Fakina so socialpatrioti junaško molčali. »Socialist« je malo zagodrnjal, pa basta. Značilen je bil ta molk. V Trbovlje so prihajali klerikalni poslanci, Koruna ni bilo. Tudi drugih ne. Razbitje dr. Koroščevega shoda v ljubljanskem Unionu po Orjunaših so socialpatrioti odkrito odobravali. Niso imeli besede protesta zoper sistem, ki dopušča nasilje. Niso smeli.

Ščipanje prstov Rudolfu Juvanu so enako molče »prezrli«. Ni jim bilo mar zatiranje časopisja in zborovalne svobode, ne preganjanja uradnikov in učiteljev. Se niso smeli zameriti protektorjem. Vse v interesu neke »višje ideje«, lažinaprednosti, napredne fronte. Odločno sta nastopala samo »Naprej« in — sramota za socialpatriote! — »Slovenec«!

Ko je padel sodr. Jakob Zadravec, zadet od orjunaške krogle, je Uratnik vzkliknil: Kaj pa je delal o polnoči pred pošto! Kaj so tam delali Orjunaši, ni vprašal. Kaj bi bilo, ko bi kdo o polnoči streljal, recimo skozi okno takrat, ko so potvarjali glasove za Delavsko zbornico? Tu bi bilo tako vprašanje na mestu.

Udarniki so bili kopija Orjune. Že ime vse pove: Udri! V življenje sta jih poklicala Korun in Svetek. Kajpak: mesto dokaza, gorjača. Tak je socialpatriotski znanstveni »socializem«. Nasilje odobravajo, kjer se izvaja nad drugimi in izvajajo ga sami, kjer imajo moč.

Denuncijacije.

Delavstvu se nihče tako ne studi kakor ovaduh, denuncijant. Odpor zoper ovaduha (špeca«) je prirojen že mladini. Zlasti pa velja to za tistega, ki s svojim ovaduštvom razbija delavske vrste v borbi za kruh, ki kazi stavke. Biti stavkokaz, krumir, je nekdaj pomenilo izobčenje krivca iz razredne organizacije, iz poštene delavske družbe. Narodno delavsko organizacijo in narodne socialiste so delavci radi njih izdajstva v mezdnih bojih imenovali krumirje, zizibambule. Narodni socialisti, ki so se bili na svojem mariborskem kongresu demagoško izjavili za razredni boj, so se končno združili s kapitalistično SDS, socialpatrioti pa z obojima. Povej, s kom hodiš...

L. 1920. se je zglasila pri policijskem komisarju dr. Senekoviču v Mariboru deputacija treh »socialistov«. Prosili so, da naj izžene iz države Jožeta Nachtigala, ki da ima pri železničarjih prevelik vpliv, da je proti državi itd. En član te deputacije je eden prvih socialpatriotskih generalov v Mariboru. Nachtigal je bil prisiljen prestopiti v radikale, da reši sebi in svoji družini življenje. Imena dotičnih mož lahko pove on. Slično kakor Nachtigalu se je godilo še mnogim.

Sodr. Viljem Močnik v Mariboru je bil ponovno denunciran. Enkrat, da je organiziral in vodil znane demonstracije, pri katerih je bilo ubitih več oseb. Ovaditelj je pozneje pristopil k SDS. Močnik ga dobro pozna. Tudi druge možake. Preiskava je dognala, da je bila denuncijacija brez podlage.

Ignacij Mihevc je bil po lastnem zatrdilu v Belgradu od »sodruga« denunciran in je zgubil službo. Dober želodec ima Mihevc, da sedi s takim človekom skupaj. Službo pa zopet ima, je zdaj pri ljublj. mestni plinárni. Seve: kruh je kruh; socialpatriotska pest je trda in neusmiljena za one, ki ne klonijo. Razreden boj navzdol.

Uradnika OUZD Josipa Tomca je denunciral ugleden socialpatriotski veljak in funkcionar. Njegovi tovariši ga poznajo in pustijo še nadalje funkcionirati.

Za najhujše denuncijacije javnost težko, da bo kdaj zvedela. Razna značilna preganjanja, aretacije, zapori dajo močno slutiti denuncijacije. Trboveljski in zagorski rudarji vedo za mnogo denuncijacij od strani socialpatriotov iz političnega fanatizma. Več slučajev je bilo v »Napreju« in »Enotnosti«, pa jih ne bomo ponavljali.

Miklavž s sabljo.

Miklavž ima rad pridne otroke, ki molijo. Policija ima socialpatriote rada. Izročila jim je zaplenjene delavske domove, tiskarne in knjigarne. Lepo darilo. Druge obdaruje z batinami in zaporom.

Usluga zahteva protiuslugo. Miklavž nastopa vedno v družbi vraga. 5. junija letos je policija na željo socialpatriotov zabranila Simi Markoviću govoriti na Vsedelavskem zletu v Ljubljani. Istočasno so na ukaz agentov zaigrale vse godbe, da se ni čula nobena beseda. Od vseh strani je zagrmelo: Policajsocialisti!

Za njih pridnost je podarila vlada socialpatriotom tudi vse javne delavske ustanove in imenovala komisarje iz njihovih vrst. Izročila jim je bolniške blagajne, delavske zbornice, posredovalnice dela; skratka vse. Volitev ne razpišejo; kjer so jih, so pa goljufali na debelo. Vlada to ve in se ne zgane. Möderndorferja, Leskoška in druge je dala zapreti, češ, da so razsipali javen denar, ko so občinske delavce predobro plačevali...

Policijske metode.

Socialpatrioti so se naučili od buržoazije veliko slabega, da so v mnogem hujši od nje. Nasilne policajske metode znajo prav spretno izrabljati. Kjer jim demokracija ne gre v račun, sežejo po sredstvih, ki še pri buržoaziji niso v navadi. Razpustijo odbor in postavijo komisarja kakor n. pr. pri podružnici »Unije rudarjev« v Velenju, pri »Svobodi« itd. Kdor jih kritizira, da je to policijsko, ga izključijo. Še ni bilo čuti, da bi bili fašisti ali klerikalci kaki svoji organizaciji postavili komisarja.

Še bolj očitno je njih policajstvo pri delavskih zbornicah. V Belgradu in Sarajevu so denuncirali vladi delavske sindikate kot državi nevarne. Izključili so jih in se polastili zbornice brez volitev. Večina mora plačevati, manjšina pa gospodari in se solnči v vladni milosti. Prava policijska diktatura!

Enako so storili te dni v Zagrebu, kjer so se izkazali bolj policijske od policije. Nad 25.000 železničarjev in delavcev ne bo moglo postaviti in voliti svojih kandidatov. Socialpatrioti bodo dobili zbornico takorekoč na krožniku. Zagrebška Delavska zbornica razpolaga z milijoni, posamezni njeni uradniki imajo plače za deset rudarjev!

Splitsko Delavsko zbornico so hoteli enostavno na tihem razgnati in jo priključiti oni v Sarajevu. V Splitu bi jim namreč izključitev sindikatov ne pomagala. Bile so, kakor v Ljubljani, druge možnosti, da se stre nasilni režim. Nakana je bila pravočasno spoznana in preprečena.

Na kakšen nekvalificiran način so hoteli pognati v konkurz »Slogo« in uničiti »Naprej« je še v svežem spominu. Bali so se »Napreja« radi volitev. S svojo bojaznijo so sami priznali velik pomen, ki ga ima »Naprej«. Ga ima in bo imel še več.

Glasovnice, škarje, denar.

Dolgo so odlašali z volitvami v ljubljansko Delavsko zbornico. Dalje se ni dalo več. Volilni red so prikrojili, da je moral »zmagati« tisti, ki je vodil volitve. S sleparijami na debelo. Pravili so že vnaprej, koliko glasov bodo dobili. Neljube organizacije so hoteli izključiti kakor v Belgradu in Sarajevu. Toda javen odpor delavstva je to preprečil, niso se upali. Namesto tega so posegli po demagogiji »združitve«: napravili so kravjo kupčijo s tako zvano zedinjeno triperesno deteljico in se predstavili delavstvu za »združene strokovne organizacije«.

Vse to je bila še premajhna garancija za »uspeh«. Kjer je med, tam so ose. Oglasil se je gospod z Aleksandrove ceste, ustanovil poseben arzenal in ga natrpal s smodnikom do vrha. Organiziral je bombardirje in napisal na tablo še daljši naslov: Centralni delavski svet. Se je izplačalo, radi denarcev pri Delavski zbornici.

Socialpatrioti so zvezo z A. Kristanom tajili. Čujmo, kaj je pisal Golouh v »Delavski Politiki« od 16. januarja 1926:

»Posamezniki niso vplivali, ne vplivajo in ne bodo vplivali na vsebino in pisavo »Delavske Politike«, dokler bom jaz njen glavni urednik in, upam, tudi ne poslej. Skrajna neokusnost je, če se piše in govori o varuhih in vplivih posameznikov na to skupno glasilo vseh razredno zavednih delavcev brez razlike. Centralni delavski svet je pokrenil ta list in zbral najnujnejša sredstva za njegovo izdajanje« itd.

Lev Nikolajevič Tolstoj:

Patriotizem in mir.

(Priredil Vinko Möderndorfer.)

(Dalje.)

Razdraženost je bila tolikšna, da so se dogajale najčudovitejše stvari, ne da bi kdo opazil njih nenavadnost. Nasprotno, vsi so jih odobravali, vsi so bili vzhičeni in so hiteli napraviti kaj sličnega, da jih ne bi drugi prekosili.

Če so se pojavili včasih ugovori proti tem prismodarijam in se je dokazal njih nesmisel, so zamolčali in prikrili vsak ugovor.*

Brez ozira na čas, ki so ga zapravili pri teh svečanostih in na neizmerno popivanje, katerega se niti sami poveljniki niso vzdržali, ter na nesmiselne govore, so se dogajale tudi popolnoma brezumne in divje stvari, ne da bi jim kdo posvečal pažnjo.

Tako je bilo n. pr. zmečkanih veliko ljudi, ne da bi se zdelo komu potrebno, to poročati.

Neki dopisnik pripoveduje, da je izvedel na neki zabavi, da ne bi bilo najti v Parizu žene, ki ne bi bila pripravljena pozabiti na svojo zakonsko zvestobo, da zadosti željam kateregakoli ruskega mornarja. Vse to se je zgodilo neopaženo kakor nekaj, kar se razume samo ob sebi.

Razdraženost je povzročila tudi nekaj očitnih slučajev blaznosti. Tako je pričakovala neka žena prihod ruskih mornarjev v obleki, sestavljeni iz ruskih in francoskih narodnih barv, skočila potem v reko in utonila.

V splošnem so žene ob teh prilikah vidno prekašale moške, imele so celo vodilno vlogo. Francozinje se niso zadovoljile samo s sipanjem cvetlic, različnih trakov, dajanjem različnih daril in naslovov, temveč se metale na ulici ruskim mornarjem v naročje in jih poljubovale.

Nekaj žen je prineslo svoje otroke, da jih ruski mornarji poljubijo, in ko so ti ugodili njihovim prošnjam, so bili vsi prisotni od tega omamljeni in so pretakali solze.

Nenavadna razdraženost je bila tako nalezljiva, da je, kakor pripoveduje neki dopisnik, neki ruski mornar, dozdevno popolnoma zdrav, skočil pri belem dnevu z ladje v morje in zaklical: »Živela Francija!« Ko so ga potegnili iz vode in ga vprašali, zakaj je skočil v morje, je izjavil, da se je zaklel v poveličanje Francije plavati okoli svoje ladje.

Razdraženost je naraščala kakor plaz in dosegla tako moč, da je končno potegnila s seboj ne samo za živčno razdraženost dovzetne ljudi iz bližje okolice, ampak je spravila tudi zdrave in močne može v nezdravo duševno stanje. Spominjam se, da sem bil še celo sam, ko sem čital v raztresenosti neko poročilo teh svečanosti, tako premagan od silne ginjenosti, da me je posilil jok in sem se samo s skrajno silo obvladal.

---

* Znan mi je sledeči ugovor, ki so ga napisali ruski dijaki in ga poslali v Pariz, kjer ga pa noben list ni hotel sprejeti.

Odprto pismo francoskim dijakom.

Pred nedavnim si je neka neznatna skupina ruskih dijakov po navodilih svojih nadzornikov drznila v imenu univerze komiti kopje za svečanosti v Toulonu.

Mi, zastopniki »Zveze pokrajinskih društev«, ugovarjamo s tem z vsem poudarkom proti predrznosti tega zastopstva, v bistvu pa tudi proti pozdravom, ki jih je sporočila ta skupina francoskim dijakom. Tudi mi gledamo na Francijo s toplo ljubeznijo in z globokim spoštovanjem, to pa radi tega, ker vidimo v Francozih velik narod, ki je bil v preteklosti vedno glasnik in oznanjevalec najvišjih idealov svobode, enakosti in bratstva vseh narodov, in je kot prvi poskusil svoje ideale tudi uresničiti.

Boljši del ruske mladine je bil vedno pripravljen vzklikati Francozom kot prvim boriteljem za boljšo bodočnost človeštva, ampak mi ne smatramo svečanosti kakor v Toulonu kot primerno priložnost za takšno izražanje pozdravov.

Nasprotno, sprejemi v Toulonu predstavljajo žalostno, a upamo tudi samo začasno stanje: izdajstvo Francije nad svojo veliko zgodovinsko ulogo v preteklosti. Dežela, ki je nekoč vabila vse narode, da strgajo verige samodrštva in je nudila bratsko pomoč vsakemu narodu, ki se je hotel upreti, da doseže svobodo, prižiga sedaj kadilo ruski vladi, ki smotreno zavira vsako normalno organsko rast narodovega življenja in duši neusmiljeno in brez pomislekov vsako stremljenje ruske družbe po napredku, svobodi in neodvisnosti. Toulonske manifestacije so samo posamezen akt v drami nasprotstva med Francijo in Nemčijo, ki sta ga povzročila Bismarck in Napoleon III. To nasprotstvo drži danes vso Evropo pod orožjem in daje odločilni glas v Evropi ruskemu samodrštvu, ki je bilo vedno trden steber vsega, kar je bilo samovoljnega in svobodi nasprotujočega, steber tiranov proti tiraniziranim.

Občutek bolesti, obžalovanja radi zaslepljenosti tako velikega dela francoske družbe so vzbudile v nas te svečanosti. Prepričani smo, da se mlajša generacija Francije ni dala zapeljati od nacionalnega šovinizma in da je vedno pripravljena boriti se za boljši socialni položaj, kateremu se človeška družba približuje, in da si zna pravilno tolmačiti današnje dogodke, jih sploh pravilno oceniti. Upamo, da bo našel ta naš odločni ugovor odmev v srcih francoske mladine.

Podpisan zbrani odbor »Zveze 24 pokr. društev« na univerzi v Moskvi.

Danes je vsemu svetu znano, kdo je list »pokrenil«, kdo »zbral« najnujnejša sredstva, kdo vplival in celo posamezne uslužbence izvplival iz službe pri listu. Tisti Centralni delavski svet je bil samo figovo pero, dekoracija. Ga ni več, je mirno v Gospodu zaspal, čeprav je Golouh tako z visokega pisal o njem.

(Konec prihodnjič.)

Razno.

Letak proti Möderndorferju. Govori se, da nameravajo socialpatrioti zadnje dni pred volitvami raztrositi letak proti Möderndorferju, v katerem da bo polno napadov na njegovo osebo. Ker poznamo ljudi à la Svetek, si lahko mislimo, kaj bo vsebina tega letaka: polno strupa, ciničnega zavijanja in najpodlejše demagogije. Spomnimo se samo na letak o Möderndorferju »Izdajalcu«. Pa tudi iz dejstva, da prihranjajo socialpatrioti ta letak za zadnje dneve, moremo sklepati na njegovo vsebino. Če bi mogli povedati kaj stvarnega, bi povedali to že danes, če »niso mogli« že prej! Opozarjamo na to sodruge, da bodo o pravem času poučili nezavedne in nepoučene.

Za dvakratno izdajo »Napreja« je plačalo po 10 Din do 27. avgusta 157 naročnikov, ta teden zopet 13 naročnikov, skupaj 170 naročnikov.

Čuvarji skrinjic DKRB naj se zanesljivo oglasijo pri volilni komisiji na dan pred volitvami, da prejmejo vse potrebne informacije. Poglejte pri občini, kdaj se bo komisija sestala, ker čuvarji skrinjic ne dobijo sicer nobenega obvestila.

O shodih imamo toliko poročil, da bi z njimi lahko napolnili dva »Napreja«. Sodrugi naj nam ne zamerijo, če smo skoro vse izločili — za mnogo važnejše smatramo članke, ki stvarno pojasnjujejo položaj. Res je, da dober potek shodov vpliva tudi na zaspane kraje, toda čitatelji «Napreja« že itak vedo, da s stvarno dobrim in pravilnim nastopom ne morejo shodi potekati slabo. Delavstvo ve, da gre za stvar, ne pa za močan glas in orjunaško organizirano udarniško moč.

Samo shod v Rušah so nam socialpatrioti onemogočili. Že v Mariboru je ravnatelj Ljudske tiskarne Ošlak obljubil, da bo prišel v Ruše branit nas, da nas Rušani ne bi nabili. A ga ni bilo, ker se je zanašal na g. Magdiča. Ta je bil prej dekalist, preganjan in podpiran od dekalistov v 2 letni brezposelnosti, zdaj pa je nastavljen pri Golouhu v mariborski »Posredovalnici dela«. S tem je vse pojasnjeno. Takoj od začetka shoda je s svojim prijateljem Jankotom motil shod z glasnim razgovarjanjem in nestvarnimi medklici, pozneje so mu še drugi trije pomagali, tako da s. Hlebec ni mogel mirno govoriti. Sodrug Möderndorfer je uvodoma povedal, da se mu kaj takega še ni nikdar pripetilo, čeprav so mu klerikalci na primer pripeljali v parih 40 Marijinih devic, da so delale zgago in tudi jezik kazale. A Magdiči so vseeno še nadalje delali nemir, da je moral biti shod zaključen. Sicer pa shod ni bil posebno obiskan, ker je bila večina delavstva na pogrebu nekega zaklanega proletarca. — Socialpatriotska udeležba našega shoda je bila organizirana v odboru ruške strokovne organizacije. Kakšna je ta organizacija, se najlepše vidi na dejstvu, da odborniki delajo po 12 ur, delavci pa po 8. Tako odpravljajo odborniki brezposelnost.

Opozarjamo na članek v »Enotnosti«, ki pobija naš volilni manifest. Za danes odgovarjamo samo, da nam ne gre za ime socialne demokracije, ampak za stvar. Desničarji in levičarji, ki so se oddaljili od socialne demokracije, so oblatili sebe, ne pa socialne demokracije. Ta ostane dobra še nadalje in nikakor ji ni treba iskati drugega imena. Tudi ni res, da se II. internacionala imenuje socialno demokratična, ampak »Socialistična delavska internacionala«. — Spravite si »Enotnost«! Te in take debate so zelo koristne in prav škoda je, da dekalisti ne dobivajo več »Napreja« . . .

„Zasluge“

DEMOKRATOV, KRŠČANSKIH SOCIALCEV IN SOCIALPATRIOTOV NA SOCIALNEM POLJU.

I. Bolniške blagajne so bile prej v delavskih rokah. Uprava je bila sestavljena od dveh tretjin delavcev in ene tretjine delodajalcev. Delavci, izvoljeni v upravne odbore in svete, **so odločevali.** Oni so nastavljali zdravnike, določevali višino svojih prispevkov, določevali število upravnih uradnikov itd. itd.

Demokratje, klerikalci in socialpatrioti so delavsko zavarovanje vzeli iz rok delavstva in ga dali v roke kapitalistom. V upravi sedaj vladajo in odločajo delodajalci. Delavci imajo samo pravico plačevati, njihov denar pa upravljajo delodajalski eksponenti. Plačuj letno **več sto milijonov** in bodi tiho, ker ne moreš o svojem denarju nič odločati.

Nikjer v Evropi ni tako reakcionarnega zavarovanja!

II. Isti gospodje so podpisavali iz važnih socialnih zavodov vojna posojila, da bi se prikupili oblastem in lahko marodirali za fronto. Z delavskim denarjem so torej kupili svoje privilegije marodirati in verižiti za fronto.

Plačuj vojna posojila in trpi — povrhu pa še voli one, ki so ti to naložili na hrbet.

III. Mesto da bi iz ogromnih vojnih in povojnih dobičkov TPD in drugih rudarskih podjetij popolnili penzijske in bolniške zapravljene in obrezvrednotene fonde, mesto da bi penzijske premije in doklade valorizirali, so gospodje z novim pravilnikom **predali rudarske bratovske skladnice** T. P. Družbi in drugim rudarskim podjetnikom, **ki v njih odločujejo,** dočim so prej odločevali rudarji, ki so imeli dvetretjinsko večino. **Na celem svetu ni tako reakcionarne uprave rudarskega zavarovanja,** kakor jo je vpeljal novi pravilnik.

Plačuj torej milijone prispevkov in bodi tiho, ker ne moreš odločevati o denarju, ki je tvoj. Ne moreš zahtevati namesto slabega in nemarnega zdravnika — dobrega, ne moreš odpustiti uradnika, ki slabo gospodari s tvojim denarjem — vse to je pridržano TPD in drugim kapitalistom. Zato pa še voli demokrate, ki so ti to pridobili!!!

IV. **Delavske zbornice.** Čez 10 milijonov plačuješ letno za te ustanove, toda o njih odloča minister in njegovi uslužbenci socialpatriotski birokrati. Plačuj torej, to je tvoja dolžnost. Kam gre tvoj denar, zato bo poskrbel kapitalistični sorodnik. Tebe to nič ne briga . . .

V. **Brezposelni fond.** Narastel je že na 50 milijonov. Plačujejo ga vsi zaposleni delavci. Fond pa leži v bankah, ki z njim spekulirajo. Ali ni to stvarno enako, kakor da bi tebi vzeli iz žepa denar, 50 milijonov, ter ga dali bankam? S to zaslugo se demokratarji celo ponašajo! Če jih voliš, ti bodo naložili še enkrat toliko in dali tvoje prispevke bankam, mesto brezposelnim.

VI. **Davek na delo,** ki ga plačuješ, znaša letno več sto milijonov. Upravlja pa ga podjetnik. Več davka plačuješ kakor podjetnik. Zahvali se demokratarjem, klerikalcem in njihovim zaveznikom v delavski zbornici, socialpatriotom.

Letno ti torej, delavec in delavka, izvlečejo **ogromne milijone** za zavarovanje, za bratovske skladnice, za Delavsko zbornico, za brezposelni fond, za davek na delo. Ves ta denar upravljaš ne ti v **namene** zavarovanja in v zaščito tvojih interesov, temveč **zastopniki kapitala.**

Nikjer v Evropi ni tako reakcionarnih delavskih in socialnih institucij.

Zato pa, da boš z vsemi temi »zaslugami« zadovoljen in da boš gospodom, ki te izkoriščajo in zapravljajo tvoj denar, še hvaležen, so ti prepovedali z zakonom o zaščiti države štrajkati in združevati se. A zakon o tisku ti je dal nagobčnik.

Zahtevajo, da si kakor priklenjen pes z nagobčnikom, ki mora biti hvaležen gospodarju, ki ga tepe z bičem.

Pletilni stroji najnovejšega patenta »Ideal«, nemškega izdelka, so edina in najugodnejša prilika za trajni in dober zaslužek. — Pouk in pojasnila daje: Franc Kos, Ljubljana, Židovska ulica štev. 5.

Ni dovolj, če zahtevate pri trgovcu samo žitno kavo. Teh je več vrst. Če hočete res nekaj redilnega in okusnega, potem zahtevajte Žiko v rdečem zavitku.

Najboljši šivalni stroj in kolo je edino le

GRITZNER in ADLER

za dom, obrt in industrijo v vseh opremah.

Istotam pletilni stroj DUBIED.

Pouk v vezenju brezplačen. -:::- Večletna garancija.

Delavnica za popravila.

Nizke cene, tudi na obroke.

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

Komercializacija železnic in redukcije.

Redukcije na železnicah se še vedno vršijo in to na račun podaljšanja delavnega časa. Odpravlja se 8 urnik, to je: tam, kjer se je preje delalo 12 ur in je bilo dvakrat toliko počitka, torej 24 ur, se sedaj polagoma vpeljava turnus 24 ur dela in 24 ur počitka in to tudi pri takih službah, ki se vršijo na prostem, tako, da je uslužbenec izpostavljen vsakemu vremenu. Turnus 12—24, ki pomeni 8 urnik, čeprav brez nedeljskega počitka, so si železničarji potom svoje razredne organizacije priborili. Organizirani železničarji so bili zmožni dopovedati gospodi, da le primerno telesno in duševno spočit delavec bo zmožen vršiti svojo težko in odgovorno službo. Sedaj, ko smo se narodno osvobodili, smo pa prišli pod balkanski kapitalizem, ki nima nič smisla za razvoj in napredek železniškega prometa in se postavlja na stališče: čim daljši bo delavni čas, tem neumnejši bodo železničarji. Kajti 24 urna služba ubije človeka telesno in duševno tako popolnoma, da se v prihodnjih 24 prostih urah kvečjemu le telesno spočije. Tako se železničarjem jemljejo vse že pred dvajset leti pridobljene pravice, kakor so n. pr. delavski odbori, brez katerih se prej ni mogla vršiti nikaka redukcija, osebne komisije, prisedniki disciplinarnih sodišč, zastopstvo in vodstvo v nezgodnih in bolniških zavodih in pri provizijskem in penzijskem skladu. Vse te pravice so zgubili železničarji v kolonizirani Jugoslaviji in to pa precej po lastni krivdi. Preje so bili železničarji v enotni močni razredni organizaciji, ki je imela vpliv tak, da je ministrski predsednik Bienerth v dunajskem parlamentu izjavil, da se mora nekaj ukreniti, da ne bodo železničarji vedno »z nožem državi na vratu«. Takrat so poklicali v življenje razne nacionalne, stanovske in profesionalne organizacije. Te pa niso imele nobenega vpliva, kakor tudi krščansko socialne organizacije ne. Vse te organizacije so ostale še tudi po vojni v Sloveniji, zavedni in razsodni železničarji pa od njih ne morejo ničesar pričakovati, ker so nacionalne in verske organizacije vedno na stališču sodelovanja s kapitalom. Ostala je pa tudi neka organizacija, ki se izdaja za razredno. Po vojni je res nekaj razredno zavednih članov ostalo v Sloveniji, toda premalo. Tako je nekaj let po vojni ta organizacija kolebala sem in tja, se zedinjevala enkrat z najbolj desno oportunističnimi, potem s skrajno levičarskimi elementi, sedaj je pa srečno prijadrala v najbolj oportunistične vode h kristanovcem. Zato je njena razrednost le beseda — za vabo železničarjev. Koliko je zavednosti in razrednosti v vodstvu te organizacije, je pokazal njen kongres o Binkoštih t. l., ki se je zavzel za komercializacijo železnic, torej za zahtevo inozemskega kapitala. Jasnega in odkritega stališča dosedaj še ni zavzela, temveč širijo člani njenega vodstva le vest, da bo potem za železničarje veliko bolje, ko bo komercializacija izvršena, ko bo železnica izločena od državne uprave, in da je bilo pri bivši Južni železnici prej tudi bolje kakor pri državni. Res je bilo pri Južni železnici tik pred podržavljenjem bolje, bilo je nekaj upoštevanja že prej pridobljenih pravic, ki so si jih pa morali južni železničarji pred 20 leti v Avstriji s hudim bojem pridobiti. Med temi s trudom priborjenimi pravicami je bila tudi klavzula v pogodbi: »kar dá državna železnica, to mora dati osobju tudi Južna železnica«. To je dosti jasen dokaz, kako si je moralo delavstvo od privatne kapitalistične družbe šele zahtevati in priboriti, kar je že osobje državnih železnic imelo. Če pride do komercializacije železnic, bo osobje izgubilo še to trohico pravic, ki jih še ima pri tej razcepljenosti in malobrižnosti. Edino pravico imajo še na stalnost in še to samo navidezno, ker jo lahko z vsakoletnim državnim proračunom zgubijo. Pri komercializaciji železnic bo sploh prišel zakon o prometnem osobju iz veljave, ker ne bo več železnic upravljala država. Takrat pa privatni kapitalisti ne bodo dali ničesar boljšega in pravičnejšega, temveč še veliko slabejšega, ker bodo hoteli več profita in kje ga bodo iskali drugod kot pri osobju? Tarifov ne bodo poviševali, ker drugod kakor pri osobju? Tarifov ne bodo poviševali, ker višji v Evropi. Torej pri prevzemu železnic v privatno kapitalistične roke bodo železničarji ostali popolnoma brez vseh pravic. Že sedaj je položaj jugoslovanskih železničarjev najslabši v Evropi. Ničev je izgovor, da se podjetja v državni upravi ne morejo razvijati in napredovati tako kakor v privatnih rokah. To so le temni in umazani načrti kapitalistov. Železničarji si ne smejo predstavljati komercializacije železnic tako, kakor da bi bila potem uprava bolj pravična. Ko bodo kapitalisti izvedli komercializacijo železnic, ne bodo pustili, da bi upravo vodili na primer dotični ljudje, ki vzdržujejo progo, ali tisti, ki stroje snažijo in vodijo, ali tisti, ki popravljajo in pregledujejo vozove in sploh celi strojni in vozni park, ali morda prometniki, ki vodijo in so odgovorni za promet. Ti vedo za hibe in stanje na naših železnicah. Le kadar bo proletarska moč taka, da bodo tudi ti našteti imeli v upravah svoj odločilen glas, takrat bodo železnice tudi v dobrem stanju in promet brezhiben. Komercializacija železnic gre le za tem, da potem niti država ne bo imela nič vpliva, ali morda na videz le nekaj na papirju. Že sedaj je gospodarstvo na naših železnicah škandalozno. Na tisoče pokvarjenih voz stoji na raznih za to določenih postajah. Zadnje čase še celo vozovi v dobrem stanju. Med tem pa vozijo iz Trsta preko Rakeka cele prazne garniture odprtih in pokritih laških voz do Ljubljane in dalje na Dolenjsko. To je jasen dokaz, kam vodi naše narodno gospodarstvo v državi, in to ni le zadeva železničarjev, temveč zadeva vsega delavstva. Vse delavstvo bi se moralo baviti s takim gospodarstvom v državi, ki meče težko zaslužene milijone davkoplačevalcev italijanskemu fašizmu, mesto da bi se izrabljali domači vozovi, da bi se popravljali stroji in vozovi. S tem bi se omilila brezposelnost, vsi težki milijoni bi ostali v državi, tako gredo pa iz države kot odškodnina za izposojene vozove. Kritika takega gospodarstva bi bilo delo Delavske zbornice in nje tajnika; to bi bilo veliko bolje, pravilnejše in več vpliva bi imelo, kakor pa marsikak predlog in pravilnik o brezposelnih podporah. Ko se bodo doma popravljali stroji in vozovi, da ne bodo rjaveli po tirih na raznih postajah, to bo najboljši pravilnik za brezposelne podpore, ker v državi je toliko nujnega dela, da bi bila brezposelnost za več desetletij nemogoča. Socialpatriotom pa je bolj komodno upravljati fond za brezposelne podpore, kakor pa brigati se za narodno gospodarstvo in skupaj z delavstvom, ki razmere pozna, delati za odpravo korupcije, ki je edina kriva, da so železnice pasivne.

Če je že sedaj gospodarstvo na železnicah slabo, ko je le še vsaj nekaj parlamentu in javni kritiki odgovorno, kakšno bo potem, ko se izvrši komercializacija, ko ne bodo kapitalisti sploh nikomur odgovorni, razen zunanjemu kapitalu. Že zdaj se zaradi slabe parlamentarne kontrole vidi, da ima že ves vpliv nad našim narodnim gospodarstvom tuj kapital, ker drugače bi se gotovo naši vozovi doma popravljali in izrabljali, ne pa da se vozovi tujih držav porabljajo.

Žalostno je, da se v delavskem tisku razen »Napreja« nič ne razpravlja o komercializaciji železnic. S tem se kaže, da ima tuj kapital tudi na naše javno mnenje velik vpliv in to tudi na delavske liste. Vse lepo molči, ko bo pa izvršeno in bo za dolgo časa ves boj brezuspešen, bodo začeli pa pisati in protestirati. Tudi to je znak bratstva s kapitalisti.

Tudi meščanski časopisi molče. Pisalo je edino »Jutro«, a seveda ni pisalo o komercializaciji železnic z narodno gospodarskega stališča, temveč je le opozorilo velekapital, da ne bi bili naši demokratarji prezrti in prikrajšani, ko se bo sestavljalo zastopstvo, ki naj prevzame vodstvo komercializiranih železnic. To je nekaj takega, kakor pri znanih »nacionalizacijah«.

Komercializacija železnic je tako važno narodno gospodarsko vprašanje, da bi v demokratičnih državah vse pisalo o tej zadevi. Saj tvorijo železnice v državi povsod največje podjetje in spadajo tudi k socialnemu vpraša-

nju. Sploh so pa železnice tudi veliko mednarodno vprašanje. V demokratičnih državah bi se vsaka sprememba na takih važnih narodno gospodarskih vprašanjih mogla rešiti le potom splošnega ljudskega glasovanja; pri nas se bodo pa vršile narodno skupščinske volitve, a se ta velevažna vprašanja niti omenjajo ne, ne v tisku, ne na volilnih shodih.

Železničarji in ves ostali proletariat! Za vas ne bo bolje, če se ne boste strnili res v razredno zavedne vrste, v organizacijo, ki ni odvisna od kapitala in njega sorodnikov. Če boste čakali, bo zmeraj slabše, ne bolje; ker slabeje je vedno lahko in brez vsakega truda, bolje si je treba pa priboriti. Torej ne bodite čakavci z izgovorom: »Ko bo ta in ta, bom tudi jaz,« temveč vsak sleherni proletarec naj reče: »Tudi jaz hočem!« To naj bo sedanja parola proletarcev, ker le taka parola bo lahko prekrižala načrte kapitalistov, drugače pa bodo z vso lahkoto in brez vsakega odpora izvedli svoje načrte izključno v svojo korist. Pa naj bodo ministri aktivni ali vpokojeni generali ali pa duhovniki. Kapital ima svojo začrtano pot.

Dopisi.

Črna. Kakor je iz dopisa v zadnji številki »Napreja« razvidno, je rdeči sorodnik kapitala g. Filip Mlinar skušal blatiti našo stranko s tem, da je na shodu Zveze del. žena dne 14. VIII. trdil, da mu »Sloga« vkljub odpovedi ni še do danes izplačala njegovega deleža. Kot dodatek k zadnjič objavljenemu odgovoru mu bodi povedano še to, da naj ne išče ivera v očesu drugega, dokler bruna iz svojega ni izruval. Ker on na nekem vplivnem mestu z molkom odobrava zadrževanje izplačila hranilnih vlog ter zaslužene mezde, kar vse znaša več kot 1 delež »Sloge« okrog Din 700. — Zato naj ne hodi preveč na solnce, ker mi smo pripravljeni v tem slučaju fotografirati vse naše SPJotarje tako jasno, da se bo videla celo nit med dejanji in resolucijo, sklenjeno pri zadnjih državnozborskih volitvah, po kateri se prepušča preganjanje tatov samo žandarmeriji. **Zbadač.**

Črna. Da so vsi enaki, je pokazal pri nas sledeči dogodek: V neki gostilni je bil sokolaš Godec. Ko je zagledal »socialista« Filipa Mlinarja, ga je poklical: »Veš kaj, jaz vem nekaj o Möderndorferju, je važno za te, da tudi veš, pridi v gostilno, da ti povem.« Ker nisem prijatelj gostilne, zato ne vem, kaj sta se pogovarjala o sodr. Möderndorferju. Če ima pa Filip Mlinar še kaj proletarskega čuta, ga pozivamo, da javno pove, kaj mu je sokolaš Godec pravil o s. M., da se bo lahko branil, če je res kaj zakrivil. Naj objavi to kar v »Delavski politiki«, da spoznamo tudi mi Möderndorferjeve grehe. Bratstvo SPJ in Sokolov nam dokazuje tudi dejstvo, da česar si sokolaši ne upajo povedati javno, to povedo na ušesa članom SPJ. Delavci, nasprotniki naše stranke, ali še ne verujete, da Sokol Godec »socialistu« F. Mlinarju zaupa? Ali še ne veste, da v vrstah Sokolov, Orlov in socialpatriotov pomagate samo kapitalu tlačiti samega sebe in svoje sodelavce. Polna usta govoric za skupnost proletariata niso dovolj. Treba je dejanj! Če je kaj poštenja v vas, zahtevajte tudi vi, da bo Filip Mlinar povedal javno, kaj mu je o M. povedal sokolaš Godec. Filip Mlinar, od tebe pa zahtevamo, da za iz trte izvite izmišljotine zahtevaš dokaze, in čeprav pred sodiščem. **Popotnik iz Črne.**

Velenje. Bliža se dan volitev. Ves delavski pokret mora ta dan manifestirati za sprejeto platformo, ki izraža samo delavske koristi. S prepričanjem se moramo podati na volišče delavci in kmeti in glasovati za tiste kandidate, ki nam z dosedanjim delom jamčijo, da bodo kot novo izvoljeni poslanci zastopali proletarske koristi in jih branili pred kapitalističnim terorjem, da ne bodo kakor zdaj orožniki kar na cestah napadali ljudi in vršili preiskave pri poštenih ljudeh brez vsakega vzroka. Kdor čita »Naprej«, že ve, koga mora 11. septembra voliti. Dajte »Naprej« tudi drugim delavcem, da bodo spoznali resnico in kam da spadajo tudi oni, ki zdaj niso nikjer. 11. september bo dan, ki nam lahko prinese boljši kos kruha in boljše življenjske razmere, če bomo delavci in mali kmeti volili prave zastopnike. Le ti nam bodo priborili vsaj take plače, da bomo lahko oblekli tudi svoje otroke. Svoječasno sem v »Napreju« čital, da se je neki duhovnik pritožil nad sodr. Möderndorferjem, ker je na novi mežiški šoli tudi kip nagega otroka. Povejte, koga bo pohujšal umetniški kip iz mrtve materije? Častiti duhovniki in vsa ostala buržoazija naj rajši gledajo, kako bodo odpravili nagoto naših strganih otrok. To so živi kipi in sramota državi, ki svojemu ljudstvu ne da take eksistence, da bi starši lahko oblačili svoje otroke. Delavci in vsi, ki služite svoj kruh z delom, če hočete boljših razmer, če hočete za delo primerno plačilo, volite 11. septembra na Štajerskem s. Vinka Möderndorferja, 7. skrinjica; na Kranjskem s. Drag. Gustinčiča, 5. skrinjica, in v Ljubljani s dr. Mil. Lemeža, 4. skrinjica. **M. P.**

Dol pri Hrastniku. Tu je imel shod po prvi maši ravnatelj OUZD dr. Bohinjec. V dveurnem govoru je razvijal čudovite trditve in teorije. Poslušalci so se strme spraševali, kako da govori zastopnik stranke, ki je bila vsa leta na vladi, ne o delih te vladajoče stranke, temveč o delih opozicije, kakor da je ona vseh nesreč kriva! Posebno delavstvo, ki je nezadovoljno z vladajočim sistemom, to delavstvo je posebno krivo, da vlada kriza, brezposelnost, teror itd. Lepa logika! Glasovanje za vidovdansko ustavo in za izjemne protidelavske zakone smatra za zaslugo. Samoodločbo naroda smatra za nemogočo. Za zaslugo smatra, da je demokratska stranka (dr. Žerjav) z reakcionarnim zakonom o zavarovanju delavcev dala delavsko zavarovanje v roke kapitalistom, ki tam odločajo. Seveda, ako smatram samoodločbo naroda za nemogočo stvar, potem je ne bom pustil neumnim in neizobraženim delavcem, da odločajo o denarju, ki ga plačujejo za bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje. O tem delavskem denarju naj odločajo kapitalisti. Ni povedal, da nimajo nikjer na svetu tako reakcionarne določbe, da bi o delavskih prispevkih odločal kapitalist, zato še danes ni urejeno starostno zavarovanje. Zato je Žerjavov pravilnik vzel bratovske skladnice, kjer so popreje imeli odločilno besedo delavci, delavcem iz rok in predpisal odločilni vpliv TPD, angleškim družbam itd. Lepa socialna politika. Tako reakcionarnih določb nima nobeno rudarsko zavarovanje v Evropi! Tudi je ustanovil dr. Žerjav fond za brezposelne, ki ga plačujejo delavci. Ta je narastel že na okoli 50 milijonov Din. Toda te milijone izkoriščajo banke, iz česar lahko vsak delavec spozna genialnost dr. Žerjava v socialni politiki. Da, demokrati in njihovi prijatelji socialpatrioti so res pravi mojstri, kako izžeti od delavcev prispevke in te milijonske prispevke dati v upravo kapitalistom! Njihova socialnost je prav taka kakor njihov demokratizem, ki ga je tako lepo pokazala demokratska Orjuna v Trbovljah in drugod. Če ste fašisti, če ste orjunaši, če ste za kapitalizem, potem imejte tudi korajžo zagovarjati svoje nazore in dejanja, a ne govoriti o socialnosti, o demokraciji in obljubljati, da se boste v bodoče kdaj borili za republiko.

Koroška Bela. (Zrcalo meščanske doslednosti.) Kdor se še spominja volilne agitacije pred obč. volitvami v naši občini, misli gotovo, da so si klerikalci in demokratarji hudi načelni nasprotniki. »Jutro« in »Domovina« skušata dokazati z neštetimi članki, da velja ves boj demokratarjev klerikalcem. Delavstvo pa mora ločiti, kaj jutrovci in klerikalci pišejo in kaj delajo. Vsak dan doživljamo namreč stvari, ki kažejo, da imata pravico do eksistence dandanes samo dve stranki: delavska in kapitalistična. — Pri občinskih volitvah je število delavskih glasov lepo napredovalo, priborili smo si 12 občinskih odbornikov. To pa zelo boli našega g. Matevža Žbontarja. Iz samega nasprotstva do socialistov je napravil kompromis z demokratarji. In ta kompromis je že rodil uspeh za g. Matevža. Pa še kak uspeh! S. župan Noč je sklical sejo za dne 14. avgusta ob 8. uri. Pol ure prej bi se morala vršiti zaobljuba župana in svetovalcev, ki se je pa radi zamude vlaka zakasnila. Gospodje klerikalci so zato »z ogorčenjem« zapustili sejo skupno z demokrati. Na seji dne 20. avgusta so zopet pokazali svojo modrost. Izvojevali so si v krajevnem šolskem odboru 5 mest, 3 klerikalci in 2 demokrati. »Sloga jači,« so si rekli demokratarji, »vse za večjo čast božjo,« so si mislili g. Matevž. Mi proletarci pa pravimo, da vsi služite kapitalu, katerega vdani služabniki ste. Omeniti moramo, da niso smatrali za važno, da bi bili izvolili iz svoje srede računske preglednike, tudi v nekatere važne odseke niso hoteli. Oni pač nočejo za narod delati, temveč hočejo le nad narodom vladati in kot vladarji narod materialno in duhovno tlačiti. Proletarci pa se iz tega lahko poučijo, da zanje nobena meščanska stranka nikoli nič dobrega napravila ne bo. Zato ven iz mrtvila in v razredno organizacijo. Pokažite, proletarci, da ste siti klerikalnih Blaževih žegnov in raznih nacionalističnih fraz! Delavec k delavcu! — — **»Domoljubovemu«** dopisniku malo odgovora, ker skuša javnosti dopovedati, da je bivši občinski odbor kriv, da kaže cerkev »rebra in kosti«. Pravi, da je cerkev brez premoženja. Mi pa vprašamo, kje je denar? Pokažite račune! Mi smo se upirali in se bomo upirali, da bi občina sama na svoje stroške popravila cerkev, ker smatramo, da naj plača popravila tisti, ki smatra cerkev za potrebno. Sicer pa imate gg. demokrate za zaveznike, nanje se obrnite!

Obrambni sklad.

Zadnji izkaz dne 27. 8. 1927:		Din 12.696.45
Andrej Martinšek, Velenje	»	30:—
Nabiralna pola 258, nabral s. Filip Vidic na shodu v Bizoviku:		
Niko Bricelj	»	10.—
Miha Pavčič	»	2.—
Franc Rome	»	4.—
Anton Grum	»	3.—
Ivan Bricelj	»	10.—
Galeti	»	10.—
Jakob Mojškrc	»	10.—
Andrej Namut	»	6.—
Martin Arnšek	»	3.—
Vončina	»	2.—
J. Breskvar	»	4.—
Tone Praprotnik	»	5.—
Anton Bizjak	»	5.—
N. N.	»	2.—
Nabiralna pola 29, nabral s. Bald. Blanc v Hrastniku:		
Baldo Blanc	»	10.—
Ivan Kolar	»	3.—
Aleš Kapla	»	3.—
Jos. Fajdiga	»	3.—
Neimenovan	»	2.—
Ivan Vizjak	»	5.—
Avg. Jerebičnik	»	3.—
Leopold Pufler	»	4.—
Jazbinšek	»	2.—
Franc Prodner	»	10.—
Karl Šterban	»	2.—
Ivan Mitnik	»	2.—
Pepi Kirn	»	2.—
Franc Završnik	»	2.—
Neimenovan 1	»	5.—
Neimenovan 2	»	5.—
Pavel Vodiškar	»	5.—
Jožef Babič	»	5.—
Miloš Mihevc	»	2.—
Dominik Strbucl	»	5.—
Anton Golež,	»	3.—
Bauerheim	»	5.—
Drago Gustinčič,	»	6.—
Plaznik	»	2.—
Šušter	»	4.—
	Skupaj	**Din 12.902.45**

2. septembra — 2400 izvodov.

Tvornica dežnikov in solnčnikov
L. MIKUŠ, Ljubljana, Mestni trg 15
priporoča svojo bogato zalogo dežnikov v kakršnikoli velikosti po najnižji ceni.
Ustanovljeno leta 1839.

Razširjajte in naročajte **„NAPREJ“**

Za šoloobvezne otroke in dečke kupite vsa potrebna
oblačila
najceneje v konfekcijski trgovini nasproti Dramskega gledališča.
Izredno ugodna prilika za najceneji nakup.

Kdor inserira v drugih listih,
v „Napreju“ pa ne,
ta sam dovolj jasno pove,
da ne mara odjemalcev iz
delavskih vrst. V vaših rokah je, kakšno
inseratno politiko
delajo trgovci.
Trgovci so bolj navezani
na Vas, nego Vi nanje!

Triko-perilo
za moške, žene in otroke, volna v raznih barvah, rokavice, nogavice, dokolenice, nahrbtniki za šolarje in lovce, dežniki, kloti, šifoni, žepni robci, palice, vilice, noži, škarje, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, brivce
edino le pri tvrdki
Josip Petelinc,
Ljubljana,
blizu Prešernovega spomenika ob vodi.
Najnižje cene! Na veliko in malo.

UČITELJSKA TISKARNA
Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6, reg. zadr. z om. zav.
Tiskovine za šole, županstva in urade, najmodernejše plakate in vabila za veselice, letne zaključke. Najmodernejša uredba za tiskanje časopisov, knjig, brošur itd.
Stereotipija. Litografija.

Izdajateljica in odgovorna urednica: IZA PRIJATELJEVA (v imenu Izvr. odbora JSDS in KDZ). — Za tiskarno »Slovenija«: Alojzij Höfler v Ljubljani.